
**Марія ШНАЙДЕР,
Оксана ПИЛЬКО**
(Дрогобич, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дитинство – важливий період розвитку людини. Його роль у становленні особистості визнається усіма фахівцями унікальною. Забезпечити повноцінне дитинство означає створити кожній дитині необхідні умови для особистісного розвитку на основі врахування вікових особливостей, здібностей та прагнень. Це сьогодні головне завдання педагогів дошкільної освіти.

Грамотна організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти є неодмінною передумовою розвитку й саморозвитку дитини. Від того, які засоби використовує вихователь у своїй роботі, залежить успішність реалізації особистісно орієнтованого підходу, що ґрунтується на визнанні дитини найвищою цінністю. Він спрямований на проектування відповідних умов для становлення дошкільника як особистості, його повноцінного життя, уможливлення самореалізації, саморозвитку й самозбереження дитини. Ідеться про організацію т. зв. універсального освітнього середовища, яке діти могли б разом із вихователями спільно створювати, змінювати і трансформувати відповідно до освітніх завдань, змісту навчального матеріалу, перспектив особистісного розвитку тощо.

Проблема дослідження освітнього середовища сьогодні надзвичайно актуальна, насамперед у контексті гуманізації дошкільної освіти, інтеграції впливу соціуму на розвиток особистості дитини, нагальної потреби створення комфортних умов для виховання дошкільнят. Численні її аспекти досліджували Т. Андрю-

щенко [1], І. Бобренко, С. Бурсова, Г. Ватаманюк, Н. Горобаха [2], О. Кононко [3], Р. Корендо і С. Бабіч [4], Л. Лохвицька, О. Писарчук, О. Соколовська, Т. Терещенко та ін.

Зокрема, Н. Горобаха зазначає, що належне освітнє середовище забезпечує необхідні умови для конструктивної життєдіяльності дітей. Адже той розвивально-ігровий простір, що оточує їх, – не проста арифметична сума предметів, розташованих у ньому, а цілісний чинник впливу на них. Для малюка не має значення дороговизна інтер'єру чи іграшок. Більше того, для його розвитку необхідне незавершене, втім не аморфне середовище. Чільне місце в його правильній організації займають різноманітні розвивальні й дидактичні матеріали, призначені для стимулювання розумової активності дитини [2, с. 73].

У науково-методичній літературі увиразнено конкретні параметри освітнього середовища. Так, О. Кононко основними з них вважає:

«1) фізичне оточення (архітектура, зовнішній і внутрішній дизайн, комбінування елементів);

2) людський чинник (персональний простір, статусно-рольовий і статево-віковий розподіл суб'єктів освітнього процесу);

3) програма навчання (стиль спілкування з дітьми, форми і методи організації навчання тощо)» [3, с. 116].

Дослідники організації освітнього середовища закладу дошкільної освіти Р. Корендо та С. Бабіч обґрунтовують думку про його трикомпонентну структуру, що охоплює:

«– предметне середовище (господарська інфраструктура, організація харчування, матеріальне забезпечення навчальної й оздоровлювальної діяльності);

– комунікативне середовище (міжособистісні взаємини між суб'єктами педагогічного процесу);

– оздоровлювальне середовище (принципи і форми організації оздоровлювальної діяльності)» [4, с. 46–47].

Уважаємо, що освітнє середовище обов'язково має відповідати віковому розвитку дитини. До прикладу, діяльність дошкільнят середньої групи спрямована передовсім на сюжетно-рольо-

ві ігри. У цьому віці діти починають використовувати сторонні предмети, уявляючи їх такими, що відповідають ігровій ситуації та задуму автора. Власне тому реальну ложку можна вважати, наприклад, чарівною паличкою. Таке наочно-образне мислення активно сприяє когнітивному розвитку дошкільника, є характерною особливістю цього вікового періоду, а отже, дорослим необхідно всіляко сприяти використанню дитиною різноманітних предметів-замінників. Потрібно також акцентувати увагу на проведенні дидактичних ігор, які, окрім зазначеного, сприятимуть задоволенню інтересу дітей до освоєння мовлення. Водночас зростає їх зацікавлення конструюванням й будівництвом, а отже, у ЗДО неодмінно треба облаштувати місця, що уможливають реалізацію такої діяльності.

Щодо дітей старшого дошкільного віку, то для них все більшої актуальності набуває вміння читати й рахувати, що передбачає використання друкованих цифр, літер і слів, книжок із великим розміром літер та цифр, головоломок і ребусів, різноманітних настільних ігор тощо. Усе більш необхідним постає застосування матеріалів, що сприяють розвитку пізнавальних процесів: різноманітних дитячих журналів, енциклопедій, ілюстрованих видань про природу Землі тощо. Важливою видається також наявність окремого простору для проведення дидактичних ігор математичного спрямування, які стимулювали б розвиток самостійності дітей шляхом самостійного вибору ними матеріалу для гри. Необхідно забезпечити і засоби для дослідницької і пошукової активності (магніти, пружини, ваги тощо).

Отже, доходимо висновку, що освітнє середовище як комплекс відповідних психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних і естетичних умов має сприяти організації комфортної життєдіяльності та розвитку дітей дошкільного віку, уможливаючи генезу їх мислення і творчих здібностей, а також їхньої емоційно-почуттєвої сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрющенко Т. Пріоритетні аспекти модернізації освітнього середовища дошкільного навчального закладу. *Збірник наукових праць*

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2017. Вип. 2(1). С. 24–33.

2. Горобаха Н. Екологізація розвивального середовища дошкільного закладу. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки.* 2014. Вип. 65. С. 395–401.

3. Кононко О. Розвивальне середовище та умови його створення. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні / наук. ред. О.Л. Кононко. Київ, 2003. С. 115–122.

4. Корендо Р., Бабіч С. Предметне розвивальне середовище як чинник всебічного розвитку дитини. *Вихователь-методист дошкільного закладу.* 2011. № 9. С. 44–50.